

NAFARROAKO EUSKARAREN LEGEA ALDAKETARAKO DENBORA AMAITZEN ARI DA

Nafarroako aldaketaren gobernuak legealdiaren azken txanpan sartu den honetan, euskalgintzako hamaika ahots urgentziazko oihua zabalitzen ari dira: denbora amaitzen ari da. Nafarroa eta nafarrak hiru mailatan zatitzen eta sailkatzen dituen Euskararen Lege baztertzaila bertan behera uzteko eta lege berria idazteko azken aukera du gobernu honek.

Zonifikazioa gainditzeko “orain da momentua”, diote.

Urriaren 27an manifestazioa deitu dute Iruñean.

Garazi Zabaleta

@tirikitran

ARGAZKIA: JAGOBA MANTEROLA / FOKU

Ilusioa eta aukera. Horixe sentitu zuten milaka nafarrek 2015ean foru hauteskundeen emaitzak ezagutu zituztenean. Ilusioa, hizkuntza eskubideen alorrean eta euskararen normalizazio- bidean pausoak emateko aukera ireki zela ikusi zutelako. Garai ilunetatik zetorren Nafarroa: UPNren agintaldiak iraundako urte luzeetan euskara eta

euskaldunak baztertzea nagusi izan zen herrialdean. “Corpus juridikoan, abian jartzen ziren plangintzetan nahiz euskarari eskainitako baliabideetan agerikoa zen gobernuak urtetan hizkuntza zaharrari egindako bazterketa”, azaldu du Paul Bilbao Sarria euskararen gizarte erakundeen Kontseiluko idazkari nagusiak.

Aldaketaren gobernuaren garaipenarekin, aldiz, agertoki berria ireki zen Nafarroan, eta ordu arte euskalgintzan zihardutenen lanketa egoera berrira egokitze aldatu zen. “Euskalgintzak momentu horretan erabakitzen du gobernu aldaketa hori benetazkoa izanen dela soilik hizkuntza politikan ere aldaketa erreala ematen bada”, azaldu dute Kontseiluko kideek. Eta

zein da euskarari begira sakoneko aldaketa eman ahal izateko oinarritzko urratsa? Bada, Euskararen Legea –2017 arte gaztelaraz *Ley del Vascuence* famatua– bertan behera utzi eta lege berria idaztea.

Nafarroa eta Lege Zaharra

30 urte baino gehiago daramatzate nafarrek 1986an parlamentuak onartu-

Kontseiluak 2016ko ekainaren 4an "Bide eman euskarari" lemapean egin zuen manifestazioa Iruñean.

tako Euskararen Legearen ondorioak pairatzen. Lege horretan biltzen den zonifikazioak Nafarroa hiru zatitan banatu eta herritarrak euskararekiko di-

tuzten eskubideen arabera sailkatzen ditu. "Zergatik izan behar ditugu eskubide ezberdinak euskaldun bezala beste alorretako eskubide guztiak denontzat berdinak badira?", galdetzen du Susana Bidarte Andueza Lizarraldeko herritarrak.

Herrialde beraren barruan herritarrek eskubide ezberdinak izate hori Na-

farroan soilik eta euskararekin soilik gertatzen dela salatzen dute Kontseiluan. Haien arabera, parekidetasuna alor guztietara eraman beharreko gauza da, eta horregatik nafar guztiei eskubide berak aitortzea justiziazko eskakizuna da. Baztango Elurre Iriarte Bañezek, eremu euskalduneko biztanleak, gogoe-ta interesgarria egiten du zonifikazioaren eta eskubideen inguruan: “Ni eremu euskaldunean bizi naiz, baina eskubidea ez dut nik, nire eremuak baizik. Orduan, ni herritar bezala nire lurralde honetatik mugitzen banaiz, Iruñera edo Tuterara adibidez, eskubideak galtzen ditut. Hori, bada, ez da eskubide bat”.

Aurrerapausoak bai, baina “kristalezko sabaia” muga

Azken hiru urteotan gobernuak euskararekiko jarreraren aldaketak izan dituela ukazina da Kontseiluko kideen ustez. “Orain Nafarroako lehendakaria euskaraz entzuten dugu, berriz ere hasi da euskararen bisualizazioa gobernuko elementuetan, laguntzak berreskuratu dira... badago jarrera bat”, dio Bilbaok. Marko juridikoan, berriz, emandako aldaketa nagusietakoa da Nafarroako Parlamentuak 2017ko maiatzean 43 herri eremu ez-euskaldunetik eremu mistora pasatzeko hartu zuen erabakia. Eremu mistotik eremu euskaldunera, berriz, herri bakarra pasatu da: Atetz. “Mugimendu horiek guztiak positibotzat hartu genituen, zalantzarik gabe, baina ez dira nahikoak. Azkenean, eremu mistoan euskara ez da ofiziala. Egia da eskubide batzuk aitortzen direla, baina ez Baztango edo Etxarriko bati onartzen zaizkionak”, dio Bilbaok.

Batez ere jarreraren eta hitzetan egon da aldaketa Kontseiluaren eta elkarrizketatutako herritarren ustez, baina Nafarroan euskaraz bizi ahal izateko ezarri beharreko oinarrietatik oso urrun daude oraindik. “Gobernu berria sartu zenetik hainbat pauso txiki eman dira, baina legea ez bada aldatzen berdin du zer pauso ematen diren, lege horren arabera ez dugulako ezertarako eskubiderik”, dio Alizia Iribarren Andueza ‘eremu ez-euskaldun’ deitzen den horretako tuterarrak. Gainontzeko herritarren alde-tik ere antzeko erantzunak jaso ditugu: Lizarraldean, Iruñerrian, Baztanen... eguneroko bizitzan, praktikan, aldaketa handiegirik ez dute nabaritu, ez behintzat gobernuak emandako pausoengatik.

» Askoren iritziz denboraz oso justu baldin badabilta ere, Kontseiluan uste dute benetako borondatea baldin badago legea aldatzeko aukera erreala egon badagoela

» Hiru zutabetatik abiatuko da urriaren 27ko manifestazioa, Nafarroako euskararen hiru eremuen sinbolo. Hiru zutabeak elkartu egingen dira gero, zonifikazioaren amaiera eta Nafarroa osorako ofizialtasuna irudikatuz

Euskararen ‘sabiaren’ ideia darabil Kontseiluko Paul Bilbao Sarriak azken urteetan aurrera egiteko egon den oztopo nagusia azaltzeko: “Gobernuak abian jarri du urteotan euskalgintzarekin partekatua izan den plangintza estrategikoa, baina kontua da plangintza hori martxan jartzerakoan etengabe topatzen garela sabai batekin: legea da sabaia”.

Lege berria idazteko Batzordea

Pasa zen otsailean zabaldu zen Euskararen Legea aldatzeko aukera berria Nafarroako Parlamentuan: EH Bilduk 2017ko urriaren egindako eskaerari jarraituz, batzorde berezia sortzea erabaki zuen orduan parlamentuak. Zein izan da batzorde horren lana? Bada, euskararen lege berri baten proposamena egitea hiru irizpide oinarritzat hartuta: herritar guztien hizkuntza eskubideak bermatzea, zonifikazioa gainditzea eta euskararen ofizialtasuna Nafarroa osora hedatzea.

UPNk eta PPK batzordean ez parte hartzeko erabakia hartu zuten lehen saioa eta gero; PSNk, berriz, jarraitzea

erabaki arren hasieratik garbi utzi zuen ez dagoela egungo legea aldatzearen alde. Badirudi, beraz, gobernu osatzen duen laukoteak duela legea aldatzeko giltza.

Hilabeteotan euskalgintzako hainbat eragile eta adituk parte hartu ostean, urriaren 3an eman zaio batzordearen ibilbideari amaiera Kontseiluaren ekarpenarekin: herritarrek zonifikazioaren ondorioak nola bizi dituzten jaso dute, eta euskararen lege berrirako proposamena ere aurkeztu dute. Orain, Batzordeak bere proposamena adostu, aurkeztu, eta parlamentuari egokituko litzaioke proposamen hori martxan jartzea edo zer egin erabakitzea. Askoren iritziz denbora aldetik oso justu baldin badabilta ere, Kontseiluan uste dute benetako borondatea baldin badago legea aldatzeko aukera erreala egon badagoela.

Urriaren 27an, “Behingoz euskara ofiziala Nafarroa osoan” aldarri

Urriaren zehar mobilizazioak antolatu ditu Kontseiluak Nafarroan, erabakigarria den une honetan parlamentuari eta gobernuari ausardiaz eta erantzunkizunez joka dezaten eskatzeko. Urriaren 27an manifestazio handia izanen da Iruñean: “Pertsona guztien arteko berdintasuna aldarrikatuko dugu, justizia eta ofizialtasuna”, diote Kontseilutik.

Hiru zutabetatik abiatuko da manifestazioa, Nafarroako euskararen hiru eremuen sinbolo. Hiru zutabeak elkartu egingen dira gero, zonifikazioaren amaiera eta Nafarroa osorako ofizialtasuna irudikatuz. “Ofizialtasuna estatusa da. Gero, jakin badakigu ofizialtasunaren garapenak progresibotasuna beharko duela, malgutasuna. Baina oinarritzko legeak nafar guztiei eskubide berdinak aitortu behar dizkie”, dio Bilbaok.

“Beti ari gara gobernuari eta administrazioko agintariei esaten hau edo hura egin dezaten, baina azkenean herri honetan lorpen handienak herritarrengandik etorri dira”, dio Iriartek, Baztango herritarrek. Ildo berean hitz egin du Kontseiluko idazkari nagusiak ere. “Aldaketa etorri da Nafarroara, besteak beste, euskaratik ere aldaketa beharra zegoelako. Alegia, euskaldunok eta euskaltzaleok subjektu izan gara aldaketa horretan, guk ere ahalbidetu dugu. Baina guk aldaketa euskaratik eta euskaraz egin nahi dugu”.

Zonifikazioaren aurpegiak

“GUREA ZORTE KONTUA DA, EZ ESKUBIDE KONTUA”

Susana Bidarte Andueza,
Lizarraldea

“Zonifikazioa, nire ustez, muga jartze bat da, eskubideen aldetik muga jartze bat, zentzugabekeria hutsa. Zergak berdin ordaindu behar ditugu, eskubide gehienak berdinak ditugu... baina bat -batean, hizkuntza eskubideen alorrean dena aldatzen da.

Eguneroko bizitzan, bereziki administrazioan, ez duzu inongo eskubiderik. Ereku mistoan egonda ere, ni joaten naiz eskaeraren bat egitera eta papeira euskaraz eskatzen dut, eta hori ere lortzea askotan ezinezkoa da. Zortea baduzu euskaldunen bat topa dezakezu, baina zorte kontua da, ez da eskubide kontua.

Lizarrako Udalean ere Nafarroako aldaketa bera eman da, eta sumatu da herrian euskararen presentzia areago-

tu dela, bisibilizazioa eman zaio. Baina aldaketa ez doa guk nahiko genukeen abiaduran. Gobernutik jarrera dena da “bai bai bai, egingo dugu”, baina legegaldia bukatzera doa eta egin egin... Ikusiko dugu, orain dute aukera benetan.

Gobernuari eta parlamentuari eskatu-ko nieke berdintasuna eremu guztietara eraman dezatela, berdintasunez trata gaitzela euskaldun ala ez-euskaldun. Nik ez-euskaldunak dituzten eskubide berak izan nahi ditut. Askok inposizioaz hitz egiten dute. Inposizioa nori? Niri bai, niri inposatzen didate gaztelania bulego batera noan aldi oro. Nik ez dut inor behartuko euskaraz egitera, baina utz diezadatela euskaraz egiten askatasun osoz”.

“IRUÑEKO KALEETAN MILAKA LAGUN BILTZEN BAGARA GURE AHOTSA ENTZUN BEHARKO DUTE”

Alizia Iribarren Andueza,
Tutera

“Zonifikazioa gure lurraldea hiru eremutan banatzen duen zentzurik gabeko zeozer da. Oker ez banago munduan dagoen toki bakarra da Nafarroa horrelako zerbait gertatzen dena. Ez da logikoa, nahiko surrealista da lurralde bateko biztanleak horrela sailkatzea hizkuntzari dagokionez.

Ni zonalde ez-euskaldun deitutako horretan bizi naiz, eta egunerokotasunean denean eragi-

ten dit zonifikazioak. Zonifikazioak dio eremu honetan euskaraz ez dugula eskubiderik, zero eskubide dugula. Beraz, udalak ez du euskararen eskaintzarik egiten, eta gainera, guk ez daukagu eskatzeko eskubiderik ere.

Berdin du zenbat dekretu egin, zenbat aldaketatxo, zonalde batetik bestera herriak pasatzea... berdin du ez bada benetan lege hori bertan behera uzten edo aldatzen. Zonifikazioa desagerraraztea izango litzateke benetako aldaketa, hori egiten ez den bitartean gainontzekoa hankamotz gelditzen da.

Guk jarri ditugu toki horretan politikariak, printzipioz guretzat egin behar lukete lan, eta Iruñeko kaleetan urriaren 27an milaka lagun biltzen bagara, gure ahotsa entzun beharko dute.

“EREMU EUSKALDUNEAN BIZI NAIZ, ETA BIZITZA GUZTIAN IZAN DUT MEDIKU ERDALDUNA”

Elurre iriarte Bañez,
Baztan

“30 urtez iraun duen eta oraindik hor dirauen akatsa da zonifikazioa. Akatsa izan zen bere garaian lege hori sortu izana, baina ez aldatu izana ere akatsa da. Aukera izan zen lehenbiziko momentutik hartu behar zen kontu hau esku artean, nire ustez.

Eremu euskaldunean bizi naiz, baina Euskararen Legeak ez du kontratuen gainetik egiten. Mediku bati kontratu berri bat egiten diotenean, esaterako, ez zaio euskarazko profilik eskatzen. Nik

bizitza osoan izan dut mediku erdalduna, eta hura jubilatuta zenean etorri zen medikua kasualitatez zen euskalduna. Beraz, administrazioan euskaraz bizi baldin bazara kasualitatez da.

Errepideetako errotulazioak asko erdaraz daude, eta beraz, gure paisaia linguistikoa erdalduna da hein handi batean. Hezkuntzari begira ere, adibidez, semea Gipuzkoara joan behar izan da ikastera hemen euskaraz ez zeukalako eskaintzarik. Behin batxilergoa bukatuta Nafarroan arras eskaintza gutxi dago euskaraz, erkidegora joan behar duzu euskaraz ikasi nahi baduzu.

Lehendakaria euskalduna izatea ez da gutxi, orain arte Nafarroan izan ditugunekin alderatuta. Baina egia da gobernuaren aldetik ausardia falta sumatu dudala. Ausardia behar duzu izan sinesten duzun horretan aitzinera egiteko. Hori da kontua, ea benetan sinesten ote duten edo ez”.

Edonora begiratuta ere energia berriztagarriak ikusiko dituzu

Energiaren Euskal Erakundeak 35 urte daramatzagu lanean, Euskadik **beharrezko duen energiarekin** bakarrik egin dezan aurrera. **Energia iturri berriztaileen, berriztagarrien eta onenen** aldeko apustua egiten dugu. Bitarteko tekniko eta giza baliabide onenekin. Ahalegin hori, denbora luzearen ondoren, **non-nahi ikus dezakezu.**

35 urte energiaz blai

“30 URTE BAINO GEHIAGO DIRA LEGEA EGIN ZENETIK ETA ORAIN ASKOZ JENDE GEHIAGOK BIZI NAHI DU EUSKARAZ”

Aurkene Isasi Salaberria,
Sarriguren

“Zonifikazioaren ondorioz Iruñerrian etengabeko borrokan bizi behar dugu

hainbat egoeratan: Osasunbidean, hezkuntzan... Sarrigurenen, adibidez, urteetan borrokatu behar izan dugu D ereduko eskola lortzeko, eta lehenago haur eskolan ere nik ezin izan nuen alaba euskaraz matrikulatu aukerarik ez zegoelako. Urtetan etengabeko borroka izan da hezkuntzaren ikuspegitik.

Medikuarenera joatea ez da egoera eroso izaten askotan, eta mediku edo pediatra euskaldun bat ere ez izatea oso bortitza egiten zait. Alabarekin medikura joan, bera etxean euskaraz bizita, eta medikuarenean erdaraz egin behar izatea...

30 urte baino gehiago dira lege hau egin zenetik eta asko aldatu da egoera ordutik: askoz ere haur gehiago ari dira D eremuan ikasten eta askoz jende gehiagok bizi nahi du euskaraz. Beti egongo dira kontrako jarrerak, baina ziur lehen jarri ditudan adibideetan gaur egun euskararena inposizioa dela dioten horiek ez dutela arazorik izan. Beraiek eskubide horiek bermatuak izan dituzte beti eta gu izan gara gutxietsiak. Beraz, bada garaia euskaraz bizi nahia betetzeko. Horrek ez du esan nahi besteek beraiena egiten jarraitzeko aukerarik izango ez dutenik”. ■

DATU PERTSONALEN BABESA

EUROPAKO ARAUTEGI BERRIA
Zure enpresa egokitzen
lagunduko dizugu

SIGACUS

📞 943 453 588 · www.sigacus.com

BABESLEA: **LEZOKO UNIBERTSITATEKO UDALA**

EUSKARALDIA

**EUSKARAK
365
EGUN**

**Lezo EUSKARALDIArekin
Izan ahobizi
edo belarriprest!**

Lezoko Unibertsitateko Udala